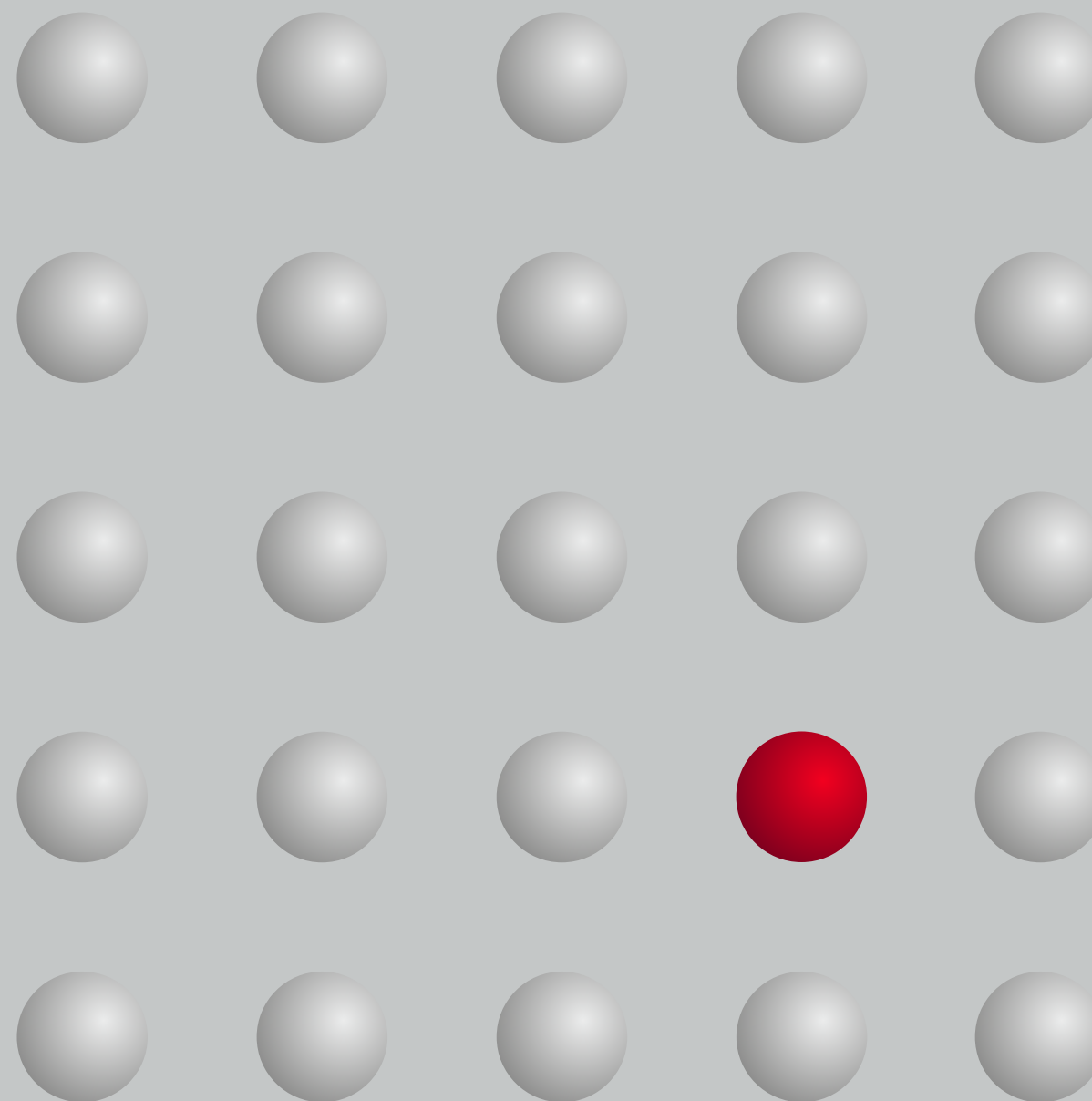

2020

Mária Pirkovská, TeĽana Ustohalov

Návrhy aktivít zameraných na rozvoj finančnej gramotnosti pre deti a ťiakov s mentálnym postihnutím

ISBN 978-80-565-1453-5

METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Návrhy aktivít zameraných na rozvoj finančnej gramotnosti pre deti a žiakov s mentálnym postihnutím

Učebný zdroj

Mária PIRKOVSKÁ
TeĎana USTOHALOVÁ

Prešov 2020

**Názov: Návrhy aktivít zameraných na rozvoj finančnej gramotnosti pre deti a žiakov
s mentálnym postihnutím**

Autor:	Ing. Mgr. Mária Pirkovská, Mgr. Teťana Ustohalová
Recenzenti:	PaedDr. Jana Verešová PhD., Ing. Mária Hitríková
Vydavateľ:	Metodicko-pedagogické centrum
Vydanie:	1.
Rok vydania:	2020
Počet strán:	42
ISBN	978-80-565-1453-5

Obsah

Úvod	4
1 Gramotnosť v škole	5
1.1 Finančná gramotnosť	7
2 Deti a žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	10
2.1 Žiak so stredným stupňom mentálneho postihnutia	10
2.2 Kľúčové kompetencie u žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia	11
3 Ukážky aktivít zameraných na rozvoj funkčnej a finančnej gramotnosti	13
3.1 Ukážky aktivít v rámci edukácie na rozvoj funkčnej a finančnej gramotnosti u detí a žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia	14
Záver	21
Bibliografické odkazy	22
Príloha A	24
Príloha B	30
Príloha C	32

Úvod

Súčasťou gramotnosti je kompetencia, ktorá je zároveň plánom, ako naplniť sebarealizáciu človeka v bežnom živote. Rozvoj kľúčových kompetencií sa stal bežnou súčasťou školských vzdelávacích programov. Zákon č. 245/2008 Z. z. § 2) písm. t) v časti definovania pojmov uvádza: *„Kompetenciou sa rozumie preukázaná schopnosť využívať vedomosti, zručnosti, postoje, hodnotovú orientáciu a iné spôsobilosti na predvedenie a vykonávanie funkcií podľa daných štandardov v práci, pri štúdiu, v osobnom a odbornom rozvoji jedinca a pri jeho aktívnom zapojení sa do spoločnosti, v budúcom uplatnení sa v pracovnom a mimopracovnom živote a pre jeho ďalšie vzdelávanie.“*

Rozvoj kľúčových kompetencií sa stal rovnako bežnou súčasťou školských vzdelávacích programov. Je otázne, do akej miery poskytovaná výchova a vzdelávanie napĺňa očakávania samotných detí a žiakov, ich rodičov, ale aj očakávania spoločností či firiem. Ukazuje sa, že mnohokrát volajú po takých zručnostiach absolventov škôl, ktoré sa v prostredí povinnej školskej dochádzky a stredoškolského vzdelávania dostávajú do úzadia z rôznych dôvodov. Medzi takéto kompetencie patrí aj funkčná gramotnosť, ktorej súčasťou je finančná gramotnosť ako základ pre spokojné fungovanie jednotlivca v spoločnosti aj v rodine.

Finančná gramotnosť z laického pohľadu predstavuje v preklade financie ako peniaze a gramotnosť ako vzdelanie, takže slovnému spojeniu finančná gramotnosť môžeme rozumieť ako peňažnému vzdelaniu. V prvom rade však finančná gramotnosť v sebe zahŕňa súbor každodenných situácií v bežnom živote prepojených na čitateľskú gramotnosť.

Predkladaný učebný text obsahuje návrhy aktivít s tematikou funkčnej (ďalej len „FuG“) a finančnej gramotnosti (ďalej len „FiG“) pre deti a žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia (ďalej len „SMP“), ktoré boli prispôbené ako materiály na individuálnu a skupinovú prácu vo výchovno-vzdelávacom procese na prvom stupni základnej školy. Obsahom textu chceme čitateľa v stručnosti oboznámiť s problematikou funkčnej a finančnej gramotnosti, zároveň ponúkame návrhy učebných aktivít vhodných na rozvoj spôsobilostí FuG a FiG žiakov vo výučbe.

Autorky

1 Gramotnosť v škole

To, čo sa v minulosti rozumelo pod pojmom gramotnosť, je v reáliách modernej doby súčasťou takzvanej funkčnej gramotnosti. Táto okrem samotného ovládania čítania a písania zahŕňa vedomosť cudzích jazykov a poznanie, ovládanie práce s informačnými technológiami. Z toho vyplýva, že funkčná gramotnosť je schopnosť spracovať informácie v texte a použiť ich v danej životnej situácii. Jednotlivec spracuje text a potom spracované a získané informácie použije na riešenie praktického problému v živote, bežnej situácii. Je však veľmi zložitá zvládnuť potrebné zručnosti, vedomosti a schopnosti u jednotlivcov, u ktorých absentuje zabezpečenie fyziologických potrieb, potreby bezpečia, úcty a sebarealizácie v adekvátnej miere. Pri práci so žiakmi so SMP treba voliť zvlášť primerané a individuálne prístupy.

Nevyhnutnou súčasťou FiG je logické a konštruktívne myslenie, zamerané na orientáciu v priestore a v spoločnosti. Ide teda o schopnosť aplikovať osvojené poznatky od materskej školy až po strednú školu do bežných životných situácií. Na kvalitnú aplikáciu finančného vzdelávania je v prvom rade potrebné porozumieť jadru FiG.

Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 447 z 2. júla 2008 schválila materiál pod názvom Návrh stratégie vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií, ktorý predložil podpredseda vlády Slovenskej republiky a minister školstva. Následne bol v roku 2008 vypracovaný Národný štandard finančnej gramotnosti (ďalej len „NŠFG“), ktorý okrem finančných tém integruje aj spotrebiteľskú výchovu, protikorupčnú výchovu, výchovu k podnikaniu, ako aj výchovu proti podvodom pri využívaní verejných zdrojov. NŠFG verzia 1.0. platná od 1. 9. 2009, NŠFG verzia 1.1. platná od 1. 9. 2014 a NŠFG verzia 1.2. platná od 1. 9. 2017, začínajúc prvým ročníkom. NŠFG vymedzuje šírku poznatkov, zručností a skúseností v oblasti finančného vzdelávania a manažmentu osobných financií. Opisuje minimálne požiadavky na finančné, ekonomické a právne vzdelávanie žiakov prostredníctvom osvojených kompetencií. Dôraz sa kladie na praktické využitie poznatkov a prepojenie s realitou, nielen na nadobudnutie teoretických vedomostí (Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.2, 2017, s. 3).

Finančné vzdelávanie na primeranej úrovni je možné realizovať od začiatku povinnej školskej dochádzky, teda už v prvom ročníku základnej školy (<https://www.minedu.sk/metodika-financnej-gramotnosti/>). Je však aj prirodzenou súčasťou výchovy a vzdelávania detí v materských školách.

Obsah NŠFG poskytuje informácie k jednotlivým témam, ktoré sú rozpracované do celkových a čiastkových kompetencií. Jednotlivé čiastkové kompetencie sú diferencované na tri úrovne očakávania, týkajúce sa prvého stupňa základnej školy (ďalej len „ZŠ“), druhého stupňa ZŠ a stredoškolského vzdelania. Predpokladom je, že prvá úroveň očakávania zodpovedá prvému stupňu základnej školy, ale aj predškolskému stupňu vzdelávania. Pre finančnú gramotnosť žiakov so SMP a zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej len „SZP“) je nutnosťou realizovať finančné vzdelávanie, a to implementáciou a rozvíjaním orientácie v priestore a čase, podporou zvládania každodenných a rizikových situácií. Z uvedených dôvodov sme sa rozhodli ponúknuť širšej pedagogickej verejnosti, pedagogickým zamestnancom niekoľko úloh, aktivít, ktoré je možné aplikovať vo výchovno-vzdelávacom procese detí a žiakov.

Učebný zdroj je prioritne zameraný pre pedagogických zamestnancov, ktorí pracujú so žiakmi so stredným stupňom mentálneho postihnutia vo štvrtom ročníku. Avšak obsah učebného zdroja a jeho úlohy je možné aplikovať aj u detí v predprimárnom vzdelávaní, u detí chorých a zdravotne oslabených, žiakov so všeobecným intelektovým nadaním, so špecifickými vývinovými poruchami učenia v primárnom vzdelávaní.

Učebné materiály v oblasti finančnej gramotnosti pre štvrtý ročník variantu B učebných osnov (ďalej len „UO“) špeciálnej základnej školy (ďalej len „ŠZŠ“) absentujú. Táto oblasť aktivít, podľa nášho názoru, je všeobecne málo rozpracovaná, nie sú dostupné úlohy/aktivity, zamerané na rozvoj funkčnej a finančnej gramotnosti s ohľadom na žiaka so stredným stupňom mentálneho postihnutia. Vytvorenie aktivít so zameraním na funkčnú a finančnú gramotnosť nám umožní podchytiť finančné vzdelávanie žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia v edukačnom procese.

Implementácia finančnej gramotnosti je v tomto prípade na jednoduchšej úrovni, je možné realizovať blokové vyučovanie i samostatné aktivity v rámci učebných predmetov. Ako pomôcku by sme na tomto mieste chceli uviesť príklady, v ktorých učebných predmetoch,

případne v ktorom ročníku a téme je možné realizovať finančné vzdelávanie. Pomôcku však netreba chápať ako nemenný zoznam. Tvorivý učiteľ nájde priestor aj v iných učebných predmetoch, témach a využije aktuálnu situáciu.

Finančná gramotnosť je dispozícia zužitkovať poznatky, zručnosti a skúsenosti na účinné riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zadovážiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti. Finančná gramotnosť nie je absolútnym stavom, je to kontinuum schopností, ktoré sú podmienené premennými ako vek, rodina, zamestnanie, kultúra či miesto bydliska. Je to označenie pre stav neustáleho vývoja, ktorý umožňuje každému jednotlivcovi efektívne reagovať na nové osobné udalosti a neustále meniace sa ekonomické prostredie. V súvislosti so zvyšovaním vedomostí v oblasti finančnej gramotnosti je podstatnou zložkou zameranie na vonkajšie prostredie na trhu práce, kde je uplatnenie možné vo forme zamestnania alebo samozamestnania (Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.2, 2017, s. 3-4).

Extrémne rýchly vývoj trhu a stále väčšie nároky na spotrebiteľa prinášajú stresové okamihy, v ktorých sa ľudia vo vzťahu k financiám rozhodujú nevhodne, čoho dôsledkom sú krízové situácie. Finančná gramotnosť je znalosť finančných nástrojov, ich fungovania a ich zmysluplného využívania. Budovanie vlastnej finančnej gramotnosti je nevyhnutnosťou. Jednotlivec by mal mať zručnosti na uplatnenie základných matematických princípov a postupov v každodennom kontexte doma i v práci a na chápanie a hodnotenie sledu argumentov, mal by mať schopnosť rozvíjať a používať matematické myslenie na riešenie rôznych problémov v každodenných situáciách.

1.1 Finančná gramotnosť

Finančná gramotnosť predstavuje potrebu naučiť sa orientovať v situáciách v bežnom každodennom živote, rozhodovať, zisťovať, porovnávať, poznávať riziká a riešiť každodenné problémy.

Autori Hallon, Reiterová (2014, s. 8-9) uvádzajú: *„Úlohou finančného vzdelávania nie je len rozvoj orientácie v problematike financií, ale so žiakmi je potrebné precvičovať aj to, ako vybrať najlepšie riešenie za daných podmienok. Okrem ekonomických kritérií je potrebné zvažovať i okolnosti rodinné, spoločenské, právne, etické, ale aj ekologické. Jednou z úloh finančného vzdelávania je zabezpečiť orientáciu a prehľad vo finančných produktoch*

a službách. Jedným z hlavným znakov finančnej gramotnosti je hospodárenie domácnosti. Preto je finančné vzdelávanie úzko previazané s rodinným prostredím.“

Finančné vzdelávanie má byť prednostne zamerané na získavanie zručností a rozvíjanie stratégií pre život. V našom učebnom texte sa budeme opierať o NŠFG verziu 1.1, tematický celok: Človek vo sfére peňazí. Obsah tematického celku Človek vo sfére peňazí tvoria témy zamerané na: zváženie vplyvu peňazí, na ich zachovávanie a na základe toho vybratie a stanovenie životných priorít a východísk zabezpečenia životných potrieb; vyhodnocovanie trvalých životných hodnôt a osvojenie si vzťahu medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia. Je dôležité vysvetliť žiakom na konkrétnych príkladoch funkciu peňazí ako prostriedku na zabezpečenie životných potrieb. Okrem uvedenej témy Človek vo sfére peňazí budeme implementovať v rámci jednotlivých aktivít a ukážok aj iné témy a to: Sporenie a investovanie, Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí, Úver a dlh, Plánovanie a hospodárenie s peniazmi (Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvom financií Slovenskej republiky, Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.2, 2017, s. 5).

Všetky verzie NŠFG 1.0, 1.1, 1.2 slúžia ako východiskový materiál, ktorý by mal každý pedagogický zamestnanec preštudovať pred implementáciou finančného vzdelávania do výchovno-vzdelávacieho procesu. Všetky uvedené verzie vypracované Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvom financií Slovenskej republiky sú uvedené ako pomôcka na tvorbu učebníc a metodických materiálov pre jednotlivé vekové kategórie. Sú to usmernenia na tvorbu a hodnotenie publikačných vzdelávacích materiálov. Pri výbere tém z NŠFG by mali pedagogickí zamestnanci brať do úvahy potreby žiakov a vzdelávacie podmienky školy.

Citovaní autori Hallon a Reiterová (2014, s. 10) ďalej uvádzajú: *„Vyučovanie finančnej gramotnosti má svoje špecifiká a odlišnosti. Práve preto tu môžeme uplatňovať najrôznejšie inovatívne metódy vyučovania, ktoré ocenia nielen žiaci, ale i učitelia. Je potrebné však počítať s tým, že vyžadujú dlhšiu a väčšiu prípravu. Niektoré dokonca vyžadujú skúsenosti a umenie improvizácie. Odmenou za prácu navyše však bude väčšia radosť z učenia, jednoduchšie zapamätávanie si, zvýšená interaktivita na hodinách a praktické vyskúšanie preberaného učiva. Finančné vzdelávanie je orientované na rozvíjanie zručností pre uplatnenie v živote, a preto by malo byť s každodenným životom úzko previazané. Je vhodné pripraviť také aktivity, ktoré umožňujú relatívne autentický zážitok finančnej situácie a ktoré*

vedú k osvojeniu stratégií zodpovedného rozhodovania.“

Vzhľadom na cieľovú skupinu žiakov, na ktorých je zameraný náš učebný text, uvádzame aj názor Vaška (2011, s. 135), ktorý uprednostňuje ako optimálne tieto špeciálne metódy sprostredkovania informácií v edukačnom procese jednotlivcov s mentálnym postihnutím: metóda viacnásobného opakovania informácie, metóda multisenzorického sprostredkovania, metóda optimálneho kódovania, metóda sprostredkovania náhradnými komunikačnými systémami, metóda postupnej symbolizácie, metóda zapojenia náhradných kanálov, metóda intenzívnej motivácie a spätnej väzby, metóda individuálneho prístupu, aplikácia individuálnych vzdelávacích programov.

2 Deti a žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Kontrast medzi dojmom intaktného človeka, akým môže aj nedoslýchavý človek vo svojom okolí pri povrchnom kontakte pôsobiť, a množstvom prekážok, ktoré v jeho živote vyvoláva hlavne komunikačný deficit, vedie často k podceňovaniu jeho potrieb (sociálnych a komunikačných). Riziko sociálnej izolácie je pritom práve u osôb s uvedeným postihnutím mimoriadne vysoké. Veľkou pomocou sú dnes nové komunikačné kanály a moderná technika, obzvlášť počítače, internet a pod. (Slowik 2007, s. 82). Moderné technológie, didaktická technika umožňujú aj žiakom so stredným stupňom mentálneho postihnutia nadobúdať požadované kľúčové kompetencie v oblasti vzdelávania. Keďže sa náš učebný zdroj sústreďuje na žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia, v krátkosti si pripomenieme ich špecifiká.

2.1 Žiak so stredným stupňom mentálneho postihnutia

Slowik (2007, s. 110) uvádza, že mentálna retardácia je pojem, ktorý sa vzťahuje k podpriemernému všeobecnému fungovaniu osoby, ktoré sa stáva zrejším v priebehu vývinu a je spojené s poruchami adaptačného správania. Poruchy adaptácie sú poznateľné z pomalého tempa dospievania, zo zníženej schopnosti učiť sa a nedostatočnej sociálnej prispôsobivosti. Autor sa odvoláva aj na definíciu MKCH-10, ktorá mentálnu retardáciu vníma ako stav súvisiaci s oneskoreným alebo obmedzeným vývinom myslenia, ktorý je charakteristický predovšetkým znížením schopností, ktoré sa prejavujú v priebehu vývinu a týkajú sa vytvárania celkovej úrovne inteligencie – t. z. schopností poznávacích, komunikačných, motorických a sociálnych. Švarcová (2003, s. 25) zdôrazňuje, že mentálnym postihnutím alebo mentálnou retardáciou nazývame trvalé zníženie rozumových schopností, ktoré vzniklo v dôsledku organického poškodenia mozgu. Vyzdvihuje, že uvedená diagnóza nie je choroba, je to trvalý stav, spôsobený neodstrániteľnou nedostatočnosťou alebo poškodením mozgu.

Valenta, Michalik, Baslerová (2012, s. 305) veľmi vhodne upozorňujú na podstatu práce odborného zamestnanca, ktorý vytvára model kvantifikujúci diagnostické výstupy vo vzťahu k *stanoveniu miery špeciálnopedagogickej podpory*. Stanovenie miery potreby špeciálnopedagogickej podpory s ohľadom na jednotlivé hodnotené oblasti je súhrnným vyjadrením výsledkov špeciálnopedagogickej a psychologickkej diagnostiky.

Všeobecne je stredný stupeň mentálneho postihnutia vymedzovaný určitými osobitosťami, ktoré si následne pripomenieme zhrnutím názorov viacerých odborníkov. Vychádzali sme pri tom z publikácií Vítkovej, Valentu, Müllera (2003, 2004), Vaška, Baja (1994), Švarcovej (2003), Slowika (2007), Vančovej (2005) a pod. Ako autori zhodne uvádzajú, u jedincov so stredným stupňom mentálneho postihnutia je výrazne oneskorený vývin porozumenia a užívania reči, ich konečné schopnosti v tejto oblasti sú obmedzené. Podobne je výrazne obmedzená miera sebaobslužných schopností. Ich nedostatky v psychickom vývine sa odrážajú najmä na zníženej úrovni pozornosti a schopnosti koncentrácie. Veľmi obmedzenú úroveň dosahujú v činnostiach pamäti vo všetkých jej fázach. Myslenie je v mnohých prípadoch na veľmi jednoduchej úrovni. Aj citové prežívanie vykazuje niektoré charakteristické znaky – nevyrovnanosť, labilitu, časté neadekvátne afekty a pod.

Ich pokroky v škole sú do značnej miery limitované. Veľmi zaostávajú v úrovni čítania, písania a počítania. Na ich výkonoch sa podieľajú predovšetkým obmedzenia spojené s deficitmi v senzoricko-motorických alebo verbálnych schopnostiach.

V dospelosti sú títo jedinci obvykle schopní vykonávať jednoduchú manuálnu prácu pod dohľadom odborníka. Vyhliadky na úplne samostatný život sú u nich do značnej miery obmedzené. Sú spravidla plne mobilní a fyzicky aktívni a mnohí z nich majú potrebu nadväzovať kontakty, komunikovať s inými, radi sa podieľajú na jednoduchých sociálnych aktivitách. U iných zas prevláda potreba fyzickej aktivity pred sociálnou komunikáciou.

2.2 Kľúčové kompetencie u žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia

Podstata výchovy jednotlivcov s mentálnym postihnutím spočíva v zmenách k sociálne prijateľnejšiemu správaniu. Konkrétne ciele výchovy a vzdelávania závisia od stupňa mentálneho postihnutia. Cieľom výchovy a vzdelávania žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia je rozvíjať kognitívne a psychomotorické procesy, všestrannú komunikáciu, rozvíjať individuálne schopnosti a predpoklady žiakov s mentálnym postihnutím tak, aby si osvojili vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré dokážu využiť v osobnom živote, zamerať sa na pripravenosť v praktickom živote s možnosťou prirodzenej integrácie do spoločnosti a stali sa jej prirodzenou súčasťou, podnecovať žiakov k mysleniu na podklade názoru a k riešeniu problémov, učiť žiakov chrániť si svoje zdravie a zdravie

iných. Absolvent primárneho stupňa vzdelania má osvojené základy čitateľskej, pisateľskej, matematickej, prírodovednej a kultúrnej gramotnosti na elementárnej úrovni (Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Vzdelávací program pre žiakov s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie, 2016).

Absolvent programu vzdelávania pre žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia vo variante B UO ŠZŠ disponuje na primeranej úrovni nasledujúcimi kľúčovými kompetenciami:

- vyjadruje sa ústnou formou adekvátnou prvému stupňu vzdelávania a jeho narušenej komunikačnej schopnosti,
- rozumie obsahu jednoduchého písaného textu, dokáže ho ústne zreprodukovat',
- zvláda jednoduchou formou písomnú komunikáciu,
- je schopný vyjadriť svoj názor,
- uplatňuje ústretovú komunikáciu na vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi,
- dokáže využiť získané základné matematické zručnosti na riešenie rôznych pracovných úloh a úloh praktického života, používa pri tom konkrétne myslenie,
- rozumie a používa základné pojmy z oblasti matematiky a prírodných vied,
- chápe základné prírodné javy v ich vzájomnej súvislosti, vie porovnávať vzťahy medzi predmetmi a javmi,
- využíva základné formy informačnej a komunikačnej technológie,
- ovláda elementárne spôsoby práce s počítačom,
- ovláda základy čítania, písania, počítania a využíva ich k svojmu vzdelávaniu,
- dokáže pracovať s pomocou učebníc, pracovnými zošitmi a pomôckami,

(Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Vzdelávací program pre žiakov s mentálnym postihnutím pre primárne vzdelávanie, 2016, s. 299).

3 Ukážky aktivít zameraných na rozvoj funkčnej a finančnej gramotnosti

Texty a návrhy aktivít poskytujú čitateľovi inšpiráciu na tvorbu vlastnej edukačnej jednotky, kde sa očakáva, že deti/žiaci s MP budú poznať základný rámec finančnej gramotnosti a tento riešiť vo vzťahu k:

- opisu tvarov, farieb a rôznorodosti mincí v hodnote jeden, dva a päť centov,
- rozvoju funkčnej gramotnosti,
- pridržaniu a obkresleniu mincí na výkres,
- pomenovaniu mincí,
- rozlišovaniu hodnoty minci jeden, dva a päť centov, jeden, dve a päť eur,
- finančnému vzdelávaniu s peniazmi prostredníctvom emócií,
- finančnému plánovaniu,
- poznaniu finančných produktov,
- poznaniu vzťahu ľudská práca a povolanie,
- ponímaniu práce v domácnosti,
- rozlišovaniu ľudských hodnôt a ľudských potrieb,
- spolupráci v skupine,
- poznávaní pojmov lacný, drahý,
- oboznamovaní pojmov chudoba a bohatstvo,
- porozumení pojmov hospodárnosť, šetrenie, dobrý hospodár,
- zodpovednosti rodičov za konanie detí,
- rozvoju digitálnej gramotnosti.

Návrhy a texty poskytnú pedagogickému zamestnancovi nasledovné:

- aktivity finančného vzdelávania a možnosti naplnenia ambícií vytvoriť podmienky na rozvoj finančnej gramotnosti vo výučbe,
- zhodnotiť efektívnosť vlastných edukačných postupov v nadväznosti na FG,
- porozumieť metodike a kritériám tvorby učebných úloh,
- zhodnotiť štruktúrne prvky výučbovej jednotky.

Učebný text neobsahuje všetky témy verzií národného štandardu finančnej gramotnosti.

3.1 Ukážky aktivít na rozvoj funkčnej a finančnej gramotnosti v rámci edukácie u detí a žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia

Základné údaje k edukácii, ktorá je zameraná na stimuláciu funkčnej a finančnej gramotnosti u detí a žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia. Žiaci so SMP pracujú skupinovo a individuálne. Opierame sa o NŠFG, ktorý vypracovali Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Ministerstvo financií Slovenskej republiky v r. 2014. Edukačné ciele je vhodné premyslieť tak, aby sme motiváciou u detí/žiakov rozvíjali, okrem rozumových schopností, aj ich vôľové vlastnosti a hodnotový rebríček.

Téma: Sporenie a investovanie podľa NŠFG verzie 1.1

Téma finančného vzdelávania: Mince – centy

Vzdelávacia oblasť: Matematika

Tematický celok: Mince 1 €, 2 €. Bankovka 5 €, 10 €. Opakovanie. Sčítanie a odčítanie v obore do päť. Zopakovať číselný rad prvý, druhý, tretí, štvrtý, piaty – slovom.

Prierezová téma: osobnostný a sociálny rozvoj – uprednostňovanie priateľských vzťahov v triede i mimo nej.

Ročník: 4. ročník, variant B podľa UO ŠZŠ

Forma: skupinová, individuálna

Počet hodín: 1

Opis úlohy/zadanie:

Edukáciou žiaci získavajú skúsenosti s funkčnou a finančnou gramotnosťou. Aktivitami učiteľa je možné naplniť ambíciu vytvoriť podmienky na finančné vzdelávanie vo výučbe.

Ciele:

Kognitívne: vymenovať číselný rad od jeden do päť (vzostupne, zostupne) a slovom; vyhľadať mince – centy s číslom jeden, dva, päť; pomenovať mince – centy v obore do päť; sčítať a odčítať mince v obore od jeden do päť.

Afektívne: spolupracovať v skupine; vyjadriť sa, komu by som najradšej daroval/a kvety; zdôvodniť, prečo ľudia chovajú zajace.

Psychomotorické: imitovať rytmus piesne tieskaním; vymaľovať prstom mincu; prilepiť papierové mince do vymaľovaných kvetov a k zajacom.

Pomôcky: mince v hodnote 1, 2 a 5 centov; didaktická technika (interaktívna tabuľa), školské zošity, výkresy, notebook, farbičky, nožnice, farebné kriedy, ceruza.

Ukážky čiastkových aktivít vyučovacej hodiny

Aktivita č. 1 je využiteľná vo vzdelávacích oblastiach matematika a práca s informáciami, umenie a kultúra, človek a spoločnosť, človek a hodnoty. Téma podľa NŠFG 1.1 sporenie a investovanie, čiastková kompetencia 1: diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite, úroveň 1 očakávania: opísať svoju predstavu o tom, ako človek môže sporiť.

V motivačnej fáze navodíme situácie, kde všade využívame mince – od žiakov očakávame, že budú reagovať, kde sa s mincami stretli, na čo slúžia, či už mincami platili.

Aktivita 1:

Po úvodnej motivácii žiakom rozdáme reálne mince v hodnote jeden, dva a päť centov, výkres, ceruzu, farebné kriedy. Precvičujeme so žiakmi spoznávanie mincí v hodnote jeden, dva a päť centov tak, že žiakom s mincami dovoľíme manipulovať, pozorovať ich, skúmať. Dbáme na to, aby sme žiakov upozornili aj na veľkosť, tvar mincí, na symboly a znaky na jednotlivých minciach. Precvičujeme pojmy menší – väčší, navádzame žiakov, aby skúsili opísať, čo vidia na zadnej strane jednotlivých mincí – rozvíjame diskusiu o kresbe. Pozornosť žiakov sústredíme na prednú stranu mince, ktorá poukazuje na jej číselnú hodnotu. Tejto aktivite venujeme dostatok času, aby žiaci dokázali dostatočne presne rozlíšiť veľkosť a hodnotu jednotlivých mincí v hodnote 1, 2 a 5 centov. Kladieme žiakom otázky: *Čím sa mince – centy jeden, dva a päť od seba odlišujú? Akú majú farbu? Ako sa volá minca s hodnotou jeden? Ako sa volá minca s hodnotou dve? Ako sa volá minca s hodnotou päť? Ktoré dve mince dávajú hodnotu tri centy? Ktoré tri mince dávajú hodnotu päť centov?* Žiaci odpovedajú. Takto si zopakujeme čísla jeden, dva, tri, päť spoločne. V praktickej časti žiakom ukážeme, ako si môžu centy obkresliť na výkres. Následne ich vyzveme, aby si mince vyfarbili farebnou kriedou pomocou prstov. Farbu kriedy žiaci vyberú najbližšiu reálnej farbe danej mince – centu alebo podľa vlastného výberu. Vlastný výber uprednostníme, ak žiak nerozlišuje farby mincí a trvá na svojom výbere alebo ak sa pri požiadavke na adekvátny výber farby prejavuje nepokojne (príloha A, obr. 1).

Nasledujúca aktivita č. 2 je využitelná v expozičnej fáze, vo vzdelávacích oblastiach jazyk a komunikácia, matematika a práca s informáciami, umenie a kultúra, človek a príroda, téma podľa NŠFG 1.1 finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí, čiastková kompetencia 1: prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia, úroveň 1 očakávania: uviesť príklady finančných rozhodnutí a ich možných dôsledkov.

Aktivita č. 2

Záznamovým hárkom stimulujeme u detí/žiakov rozvoj funkčnej a finančnej gramotnosti – finančné vzdelávanie. Máme rôzne veľkosti mincí. Môžeme si položiť edukačnú otázku: *Čo sa stane, keď každý žiak obkreslí mincu? Budú tvary, čiary rovnaké u všetkých žiakov vzhľadom na úchop ceruzy u žiaka so stredným stupňom mentálneho postihnutia?* V záznamovom hárkú pozorujeme, ako deti/žiaci obkreslili danú mincu a v akom časovom rozmedzí. Zachytené rozdiely medzi reálnou a prekreslenou mincou zaznamenávame v hárkú vrátane iných detailov, ktoré zapíšeme do poznámok. (príloha A2, obr. 2).

Aktivita č. 3 je využitelná v motivačnej a expozičnej fáze, vo vzdelávacích oblastiach zdravie a pohyb, jazyk a komunikácia, matematika a práca s informáciami. Téma podľa NŠFG 1.1 človek vo sfére peňazí, čiastková kompetencia 1: vyhodnotiť trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia, úroveň 1 očakávania: pomenovať základné ľudské potreby a základné ľudské hodnoty.

Aktivita č. 3

V úlohe žiakom predložíme vopred pripravený pracovný list súvisiaci s geometrickými tvarmi kruhov (pomaranč, lopta, tanier) vrátane tvaru mince v hodnote jeden cent. Žiaci podľa pripravenej predlohy dokreslia a vymaľujú tvary kruhov podľa vlastnej fantázie. Tu sa môže prejaviť ich tvorivosť.

Po ukončení práce sa so žiakmi môžeme porozprávať o hodnote predmetov z pracovného listu v reálnom svete a o tom, čo si môžeme zakúpiť v obchode za jeden cent. Stimulujeme u žiakov funkčnú a finančnú gramotnosť v nadväznosti na životné potreby a financie ako prostriedku ich zabezpečenia. Žiaci sa v diskusii oboznamujú s elementárnymi prvkami základných potrieb pre život, resp. so základnými ľudskými potrebami pri nákupoch v obchode (príloha A3, obr. 3).

Aktivita č. 4 je využitelná v expozičnej fáze, vo vzdelávacích oblastiach zdravie a pohyb, jazyk a komunikácia, matematika a práca s informáciami. Téma podľa NŠFG 1.1 človek vo sfére peňazí, čiastková kompetencia 1: vyhodnotiť trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia, úroveň 1 očakávania: pomenovať základné ľudské potreby a základné ľudské hodnoty. Vhodná je aj téma podľa NŠFG 1.1 sporenie a investovanie, čiastková kompetencia 1: diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite, úroveň 1 očakávania: opísať svoju predstavu o tom, ako človek môže sporiť.

Aktivita č. 4

Žiakom rozdáme výkresy, farbičky, nožnice a farebné kriedy a vyzveme ich, aby nakreslili na výkres päť kvetov. (Ak má žiak s počtom alebo kreslením problémy, pomôžeme mu s držaním ruky a tela, pri počítaní mu poskytujeme podporu). Žiaci si pripravia ďalšie obkreslené a farebnou kriedou vymaľované obrázky mincí v hodnote jeden cent, vystrihnuté obrázky vymaľovaných jednocentových mincí prilepia do vnútra každého kvetu. Žiaci spočítajú kvety a spočítajú aj centy. Položíme im otázku: „Komu by si najradšej daroval kyticu kvetov? Kedy je lepšie darovať nakreslenú kyticu ako kúpenú?“ Žiaci individuálne odpovedajú (príloha A4, obr. 4).

Aktivita č. 5 je využitelná vo fixačnej fáze, vo vzdelávacích oblastiach zdravie a pohyb, jazyk a komunikácia, človek a príroda, matematika a práca s informáciami. Téma podľa NŠFG 1.1 človek vo sfére peňazí, čiastková kompetencia 1: vyhodnotiť trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia, úroveň 1 očakávania: pomenovať základné ľudské potreby a základné ľudské hodnoty, čiastková kompetencia 2: pochopiť vzťah ľudská práca – peniaze a etickú súvislosť medzi bohatstvom a chudobou, úroveň 1 očakávania: zhodnotiť svoje vlastné skúsenosti s prácami v domácnosti.

Aktivita č. 5

Na veľkom výkrese A3 žiaci spoločne v skupine podľa vopred pripravenej šablóny obkreslia 5x zajaca a všetky zajace vymaľujú. Zajace budú obkreslené zhora nadol v počte päť. K prvému zajacovi obkreslíme mincu – cent ceruzou, mincu v hodnote jeden cent vymaľujeme kriedou (farbou podobnou minci) pomocou prsta a napíšeme radovú číslovku slovom prvý. K druhému zajacovi obkreslíme ceruzou dve mince v hodnote jeden cent (jeden cent plus jeden cent rovná sa dva centy) a napíšeme slovom druhý až dôjdeme k radovej

číslovke päť s centami jeden cent + dva centy + dva centy = päť centov. Dopísaním ceruzou sa nám predstaví posledná radová číslovka – slovom piaty. Očakávame, že žiaci sa oboznámia s počítaním s mincami/centami. Na základe diskusie vedenej učiteľom zisťujú, čo si môžu zakúpiť v hodnote jeden, dva, tri, štyri a päť centov. Prakticky – v mäsiarstve sa dozvedajú, koľko stojí zajac. Žiakom kladieme otázky: Môžeme si kúpiť zajaca za pár centov? Ako dlho by sme museli šoriť po jednom cente, aby sme si mohli kúpiť mrazeného zajaca? Čo znamená chovať zajace? Ako sa chovajú zajace a čím sa živia? Aký prístrešok zajace potrebujú, aby v zime nezamrzli? Čo je výhodnejšie, mať vlastný chov zajacov, alebo kupovať drahé zajačie mäso z obchodu? Žiaci sa oboznamujú aj s pojmi: drahý, lacný, výhodný, úsporný, domáce práce v rodine, základné ľudské potreby a hodnoty (príloha A5, obr. 5).

Aktivita č. 6 je využiteľná v záverečnej fáze, vo vzdelávacích oblastiach jazyk a komunikácia, človek a svet práce, človek a spoločnosť. Téma podľa NŠFG 1.1 človek vo sfére peňazí, čiastková kompetencia 1: vyhodnotiť trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia, úroveň 1 očakávania: opísať postavenie členov rodiny pri zabezpečovaní životných potrieb, čiastková kompetencia 2: pochopiť vzťah ľudská práca – peniaze a etickú súvislosť medzi bohatstvom a chudobou, úroveň 1 očakávania: rozlíšiť na príkladoch zo svojho okolia, čo znamená byť bohatý alebo chudobný.

Aktivita č. 6 – Tabuľka 2, HODNOTENIE – sebahodnotenie žiaka v oblasti funkčnej a finančnej gramotnosti Človek vo sfére peňazí.

Žiaci s pomocou alebo bez pomoci vyplňajú hodnotiacu tabuľku, ktorá je prispôbena žiakom so ŠVVP. Obsahom tabuľky je dopísanie veľkými tlačenými písmenami mena a priezviska (ak žiaci majú osvojené malé písmená, môžu dopísať aj malými písmenami). V nadväznosti na vyššie uvedenú čiastkovú kompetenciu 1, úroveň 1 očakávania o rodine, žiak v diskusii rozpráva o členoch rodiny a potom do tabuľky „Hodnotenie“ vpisuje svoje meno a priezvisko. Nasledovné otázky v hárku súvisia s funkčnou gramotnosťou a výsledkom odpovede je zakrúžkovanie slova *áno* alebo *nie*.

V poslednej otázke žiakom na základe riadeného rozhovoru objasňujeme, čo si môžeme zakúpiť za jeden, dva a päť centov. Snažíme sa im vysvetliť pojmy bohatý, chudobný.

Kladíme otázky ako: Sme bohatí, keď máme veľa centov? Čo si môžeme kúpiť za sto centov? Aké základné potraviny (pri zabezpečovaní životných potrieb) si môžeme zakúpiť v hodnote jeden, dva a päť centov? (príloha A6, obr. 6).

Krátke didaktické zhrnutie uvedených aktivít

Žiaci pracujú individuálne pri obkresľovaní mincí centov v hodnote jeden, dva a päť (obr. 1), pri kreslení kvetov a dolepovaní centov do stredu kvetu (obr. 4) a v pracovnom zošite (obr. 3). Skupinová práca žiakov je aplikovaná pri obkresľovaní zajacov podľa pripravenej šablóny (obr. 5). Žiaci si zopakujú radové číslovky, tvary, veľkosť, farby mincí centov, farby farebných kried a pod. Sledujeme, akým spôsobom žiak drží ceruzu (farbičku), obkresľuje a vyfarbuje šablóny zajaca a mincí, ktorú ruku preferuje (ľavú alebo pravú), dbáme na zistenie laterality každého jednotlivca. Nabádame k správne mu úchopu ceruzy.

Poznámka: V súvislosti s úchopom ceruzy pri obkresľovaní mincí je vhodné uviesť, že bez ohľadu na úroveň vzdelávania treba včas zistiť u dieťaťa správnu lateralitu – či už vyhranenú alebo nevyhranenú. Neskoré zistenie laterality môže mať fatálne následky na rozvoj osobnosti dieťaťa v predškolskom aj v mladšom školskom veku. Pri nevhodnej diagnostike laterality v edukácii nie je vylúčená stagnácia dieťaťa.

Prezentácia výsledkov žiackej tvorby a ich zhodnotenie

Žiaci v triede si vzájomne porovnávajú a zhodnotia svoje výsledky. Každý žiak prezentuje svoje obkreslené mince – centy, kvety. Potom spoločne zhodnotia svoj výkres so zajacmi, rozprávajú, ako sa im pracovalo s obkresľovaním a držaním ceruzy, šablóny a mincí.

V závere žiaci slovne hodnotia možnosti praktického využitia mincí centov v hodnote jeden, dva a päť.

Aké kompetencie dokážeme úlohami rozvíjať?

Sociálne a občianske kompetencie: uplatňuje ústretovú komunikáciu na vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi, rodičmi a s ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádza do kontaktu.

Osobnostné kompetencie: je schopný vyjadriť svoj názor.

Učiť sa učiť: zvláda jednoduchou formou písomnú komunikáciu.

Komunikačné kompetencie: vyjadruje sa ústnou formou adekvátnou primárnemu stupňu vzdelávania a jeho prípadnej narušenej komunikačnej schopnosti.

Kompetencie k celoživotnému učeniu: dokáže využiť získané základné matematické zručnosti na riešenie rôznych pracovných úloh a praktického života, používa pri tom konkrétne myslenie.

Kompetencie z oblasti vedecko-technických vied: chápe základné prírodné javy v ich vzájomnej súvislosti, vie porovnávať vzťahy medzi predmetmi a javmi, veľkosti, farby, tvary mincí.

Poznámka k sebahodnoteniu žiaka v hárku: V hodnotiacom hárku sme použili veľké písmená. Z dôvodu, že žiaci so stredným stupňom mentálneho postihnutia častejšie poznajú veľké písmená abecedy skôr ako malé písmená, sme použili práve veľké písmená. Súčasťou stimulácie funkčnej a finančnej gramotnosti je aj dopísanie svojho mena a priezviska rukou do hárku, aj keby malo ísť len o jedno začiatkové veľké písmeno mena a priezviska. S hodnotením žiaka v hárku súvisia nadväzujúce opytovacie vety s uplatnením funkčnej a finančnej gramotnosti v reálnej situácii.

Záver

Predkladaný učebný text poukazuje na nevyhnutnosť vzdelávania zameraného na rozvoj funkčnej a finančnej gramotnosti u detí a žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia. Vyžaduje si to odborný prístup zo strany pedagogického zamestnanca a jeho dostatočné profesijné kompetencie. Každý žiak bez ohľadu na rasu či zdravotné znevýhodnenie má právo na kvalitné vzdelanie. Cieľom konkrétnych aktivít bolo načrtnúť, akým spôsobom je možné budovať finančné vzdelávanie a zároveň funkčnú gramotnosť u vybranej skupiny žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia.

Názornosť didaktickej techniky, drevenej tabule a kriedy umožní konkrétnym žiakom si ľahšie osvojiť učivo. Žiaci vplyvom tvorivých aktivít sú samostatnejší, pozornejší, pokojnejší, ale aj dôslednejší pri vykonávaní jednotlivých úloh. Z praxe vieme potvrdiť, že práve predmet matematika je pre žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia veľmi zaujímavý a obľúbený. Uvedení žiaci radi počítajú aj príklady, ktoré patria do učebných osnov variantu A. Veľkou motiváciou je pre nich práca s mincami, či už s centmi, eurami alebo bankovkami. Všetky úlohy zamerané na predmet matematika s rozvíjaním funkčnej a finančnej gramotnosti nás vedú k presvedčeniu, že žiaci so stredným stupňom mentálneho postihnutia dokážu (aj keď v obmedzenej miere) nadobudnúť základné vedomosti a zručnosti v predmete matematika. Takouto nenásilnou formou im dokážeme sprístupniť svet financií a rozvíjať ich finančnú gramotnosť.

Aby mohol pedagogický zamestnanec dosiahnuť efektívne výsledky, musí mať kladný vzťah k deťom a žiakom. Je dôležité deti a žiakov vždy na vyučovaní primerane motivovať – vhodné sú názorné úlohy na rýchle porozumenie, práca s notebookom, dataprojektorom alebo tabuľou. Všetko závisí aj od materiálno-technického zabezpečenia danej školy. Pozitívnym a ohľaduplným prístupom k žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je u nich možné postupne vzbudiť záujem o svet financií, sporenia, hospodárenia, t. z. oblasti, ktoré sú súčasťou funkčnej a finančnej gramotnosti jednotlivca.

Zoznam bibliografických odkazov

BAJO, I. – Š. VAŠEK, 1994. *Pedagogika mentálne postihnutých.(Psychopédia)*. Bratislava: Sapiaientia, 1994, s. 240, ISBN 80-967180-1-0.

HALLON, M. a M. RAITEROVÁ, 2014. *Metodická príručka finančnej gramotnosti č. 1*, Bratislava: Štátny pedagogický ústav v Bratislave, 2014. ISBN 978-80-8118-119-1.

REITEROVÁ, M., 2016. *Finančná gramotnosť pre prvý stupeň základných škôl*. Bratislava: ABRAD. 2016. ISBN 978-80-551-4890-8.

SLOWIK, J., 2007. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1733-3.

ŠVARCOVÁ, I., 2003. *Mentální retardace*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-821-X.

VALENTA, M. – J. MICHALÍK – M. LEČBYCH, 2012. Praha: Grada Publishing, a. s., 2012. ISBN 978-80-247-3829-1.

VALENTA, M. – O. MÜLLER. 2003. *Psychopedie*. Praha: Parta, 2003, s. 443, ISBN 80-7320-063-5.

VÍTKOVÁ, M., 2004. *Integrativní speciální pedagogika*. Brno: Paido, 2004, s. 463, ISBN 80-7315-071-9.

VANČOVÁ, A., 2005. *Základy pedagogiky mentálne postihnutých*. Bratislava: Sapiaientia, 2005. ISBN 80-968797-6-6.

VANČOVÁ, A et al., 2010. *Edukácia mentálne postihnutých. Špeciálne metodiky predmetov špeciálnej základnej školy*. Prvé vydanie. Bratislava: IRIS, 2010. ISBN 978-8089256-53-2.

VAŠEK, Š., 2003. *Základy špeciálnej pedagogiky*. Bratislava: Sapiaientia, 2003. ISBN 80-968797-0-7.

VAŠEK, Š., 2011. *Základy špeciálnej pedagogiky*. Bratislava: Sapiaientia, 2011, ISBN 978-80-89229-21-5.

Internetové zdroje

Ministerstvo školstva SR, Ministerstvo financií SR. 2014. Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.1, Bratislava, 2014

Dostupné z: <https://www.minedu.sk/data/att/11068.pdf>

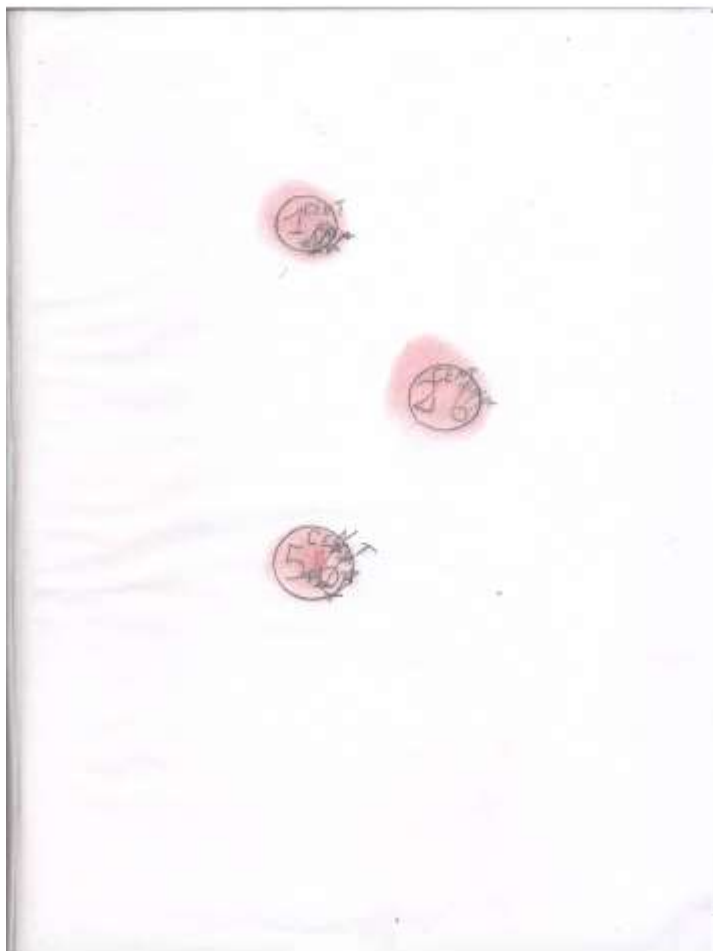
2017. Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.2, Bratislava, 2017

Dostupné z: <https://www.minedu.sk/data/att/11359.pdf>

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, 2014. Metodika pre zapracovanie a aplikáciu tém finančnej gramotnosti do školských vzdelávacích programov základných škôl a stredných škôl, Bratislava, 2014

Dostupné z: <https://www.minedu.sk/data/att/6639.pdf>

Dostupné z: http://www.statpedu.sk/files/sk/deti-ziaci-so-svvp/deti-ziaci-so-zdravotnym-znevychodnenim-vseobecnym-intelektovym-nadanim/vzdelavacie-programy/vzdelavacie-programy-ziakov-so-zdravotnym-znevychodnenim-vseobecnym-intelektovym-nadanim/zakladne-vzdelavanie-primarne-vzdelavanie-nizsie-stredne-vzdelavanie/vp_pre_ziakov_s_mentalnym_postihnutim.pdf

Obr. 1 Aktivita 1. Detská tvorba – centy v hodnote jeden, dva a päť, N.B 4. ročník variant B

ZÁZNAMOVÝ HÁROK Z POZOROVANIA PRE UČITEĽA „obkresľovanie mincí – centov“			
CENT	Ktorú mincu deti/žiaci najrýchlejšie obkreslili?	Zachytené rozdiely medzi reálnou a prekreslenou mincou?	Poznámky:
			
			
			

Tabuľka 1

Obr. 2 Aktivita 2. Vysvetlivky: uviesť poradie krokov pri obkresľovaní centu (1, 2, 3). Do poznámky uviesť zaujímavosti, ktoré ste spozorovali počas pozorovania.

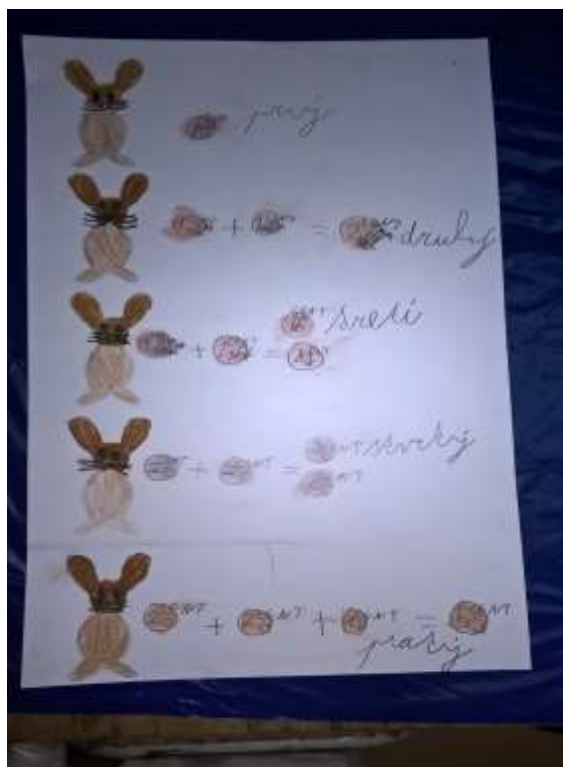
Zdroj obrázkov: <https://sk.ucoin.net/coin/germany-5-euro-cent-2002-2019/?tid=195>

Obr. 3 Aktivita 3. Detská tvorba – lopty, pomaranče, tanieri, centy, N.B 4. ročník variant B

Obr. 4 Aktivita 4. Detská tvorba – kvety s centmi, P. H 4. ročník variant B

Obr. 5 Aktivita 5. Detská tvorba – zajace, radové číslovky,
N.B, P.H, D.K, R.H, 4. ročník variant B

HODNOTENIE – sebahodnotenie dieťaťa/žiaka v oblasti funkčnej a finančnej gramotnosti Človek vo sfére peňazí

MOJE MENO:		
MOJE PRIEZVISKO:		
POZNÁM CERUZU?	ÁNO	NIE
VIEM DRŽAŤ SPRÁVNE CERUZU?	ÁNO	NIE
VIEM DRŽAŤ CENT A CERUZOU OBKRESŤOVAŤ TVAR?	ÁNO	NIE
POZNÁM, AKÉ MÁME CENTY?	ÁNO	NIE
VIEM, KDE SA CENTY POUŽÍVAJÚ?	ÁNO	NIE
KÚPIM SI NIEČO ZA 1, 2 a 5 CENTOV?	ÁNO	NIE

Tabuľka 2

Žiak zakrúžkuje možnosť áno alebo nie. Učiteľ zreprodukuje písaný text v tabuľke. Ak má žiak problém zakrúžkovať slovo áno/nie, učiteľ mu pomôže s držaním ruky a tela (chrbta). Aktivita č. 6.

Príloha B1

Fotodokumentácia – doplnenie návrhov aktivít k navrhovanej edukačnej jednotke/ukážky žiackych prác na rozvoj funkčnej a finančnej gramotnosti

Detská tvorba – jeden cent

Spočítavanie a odpočítavanie centov na tabuli

Zdroj: <https://www.youtube.com/watch?v=EBMD5kW4Gcc>, pieseň jeden, dva, tri, štyri, päť

Aktivity (prílohy B1) sú využiteľné vo vzdelávacích oblastiach zdravie a pohyb, človek a spoločnosť, matematika a práca s informáciami, téma podľa NŠFG 1.1 finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí, čiastková kompetencia 1: prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia, úroveň 1: uviesť príklady finančných rozhodnutí a ich možných dôsledkov.

Fotodokumentácia: ďalšie návrhy aktivít/ukážok žiackych prác na rozvoj funkčnej a finančnej gramotnosti k príprave výchovno-vzdelávacieho procesu

Detská tvorba – spočítavanie a odpočítavanie centov na tabuli, N.B 4. ročník variant B

Aktivita je využiteľná vo vzdelávacej oblasti matematika a práca s informáciami, téma podľa NŠFG 1.1 sporenie a investovanie, čiastková kompetencia 1: diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite, úroveň 1 očakávania: opísať svoju predstavu o tom, ako človek môže sporiť.

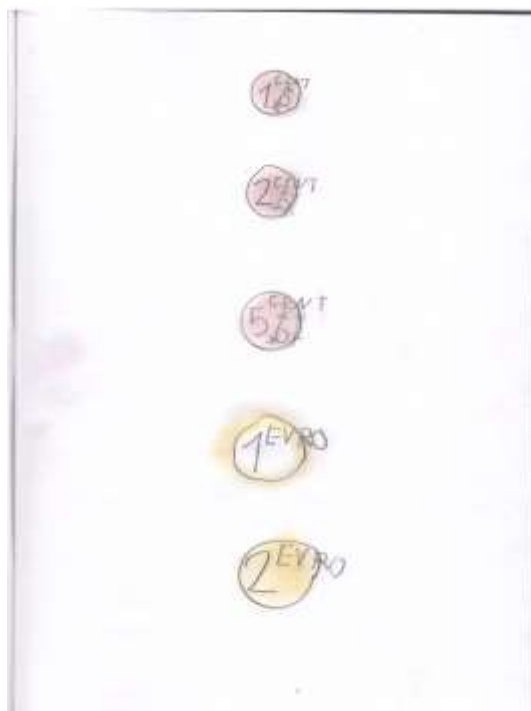
Detská tvorba – jedno euro z papiera, N.K 4. ročník variant B

Aktivita je využiteľná vo vzdelávacej oblasti umenie a kultúra, podľa NŠFG 1.1 úver a dlh, čiastková kompetencia 1: identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov, úroveň 1 očakávania: zdôvodniť voľbu nákupu alebo požičania si predmetu.

Porovnávanie papierovej mince a skutočných mincí, pojmy veľa – málo,
R. H 4. ročník variant B

Aktivita je využiteľná vo vzdelávacej oblasti človek a hodnoty, téma podľa NŠFG 1.1 plánovanie a hospodárenie s peniazmi, čiastková kompetencia 1: vypracovať osobný finančný plán, úroveň 1 očakávania: roztriediť výdavky na domácnosť a príjmy v domácnosti.

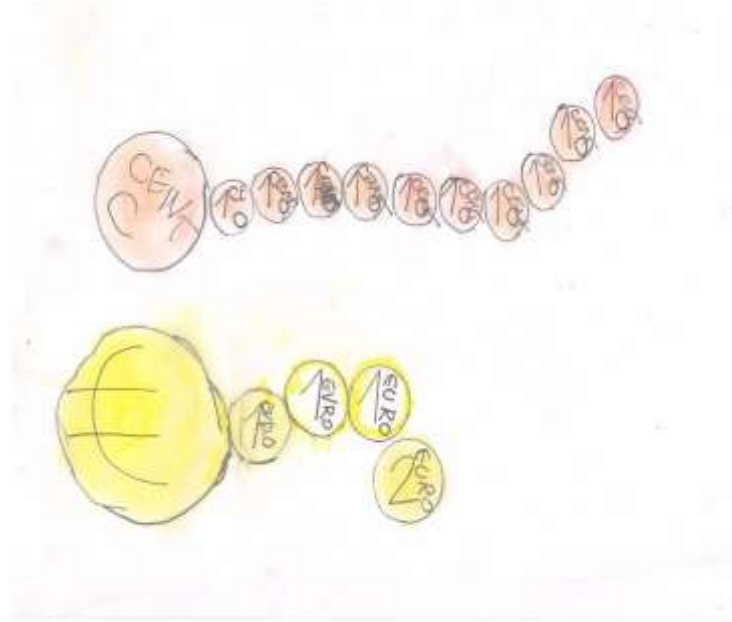
Detská tvorba – centy a eurá, J.D 4. ročník variant B

Aktivita je využiteľná vo vzdelávacích oblastiach matematika a práca s informáciami, umenie a kultúra, téma podľa NŠFG 1.1 úver a dlh, čiastková kompetencia 1: identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov, úroveň 1 očakávanie: zdôvodniť voľbu nákupu alebo požičania si predmetu.

Detská tvorba podľa šablóny, prilepenie mincí, pojmy veľa – málo, kratší – dlhší, N.B, D.K, R.D, J.D 4. ročník variant B

Aktivita je využiteľná vo vzdelávacích oblastiach matematika a práca s informáciami, umenie a kultúra, téma podľa NŠFG 1.1 úver a dlh, čiastková kompetencia 1: identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov, úroveň 1 očakávanie: vymedziť situácie, kedy si človek predmety nakupuje a kedy si ich požičiava.

Detská tvorba podľa šablóny, prilepenie mincí, pojmy veľa – málo, kratší – dlhší, N.B

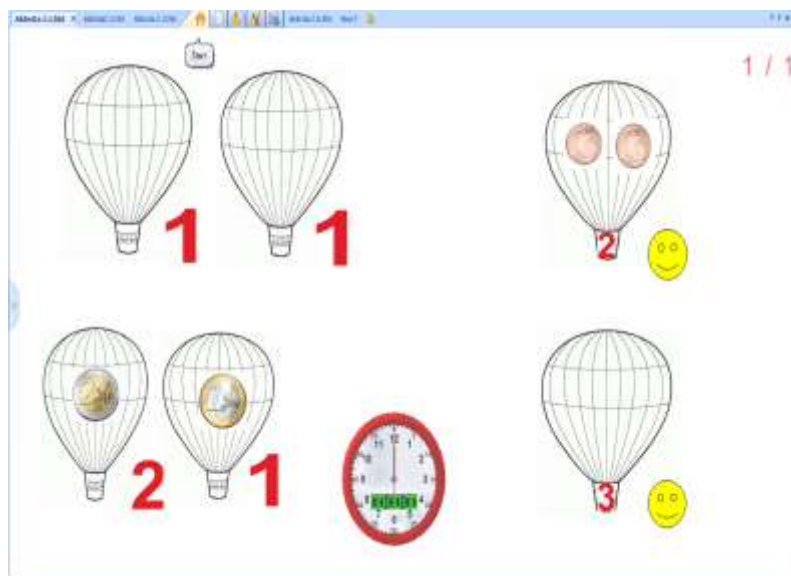
4. ročník variant B

Aktivita je využiteľná vo vzdelávacích oblastiach matematika a práca s informáciami, umenie a kultúra, téma podľa NŠFG 1.1 úver a dlh, čiastková kompetencia 2: zhodnotiť spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením alebo ako ich zvládnuť, úroveň 1 očakávania: porozprávať o tom, čo môže nastať pri požičiavaní si cenných predmetov alebo peňazí.

Detská tvorba – bankovky, D.K 4. ročník variant B

Aktivity (pozri prílohy C7 a C8) sú využiteľné vo vzdelávacích oblastiach matematika a práca s informáciami, umenie a kultúra, téma podľa NŠFG 1.1 úver a dlh, čiastková kompetencia 3: mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebiteľských úverov, úroveň 1 očakávania: vysvetliť, že peniaze sa dajú požiť vo finančných inštitúciách.

Zdroj: Flow!Works 2007-2012 verzia V3.0.0.20120907,
obrázky: <https://www.google.sk>.

Multimediálna úloha v prílohách pod označením C14 predstavuje balóny a čísla v obore do päť. Túto úlohu môžeme využiť v predmete matematika pri učení sčítania a odčítania s použitím minci, vo výtvarnej výchove pri vymaľovaní balónov elektronickým perom. Čísla a mince sa môžu meniť a dopĺňať s vyššou hodnotou, závisí to od skupiny žiakov v triede a od ich kognitívnych schopností, resp. zdravotného znevýhodnenia. Úloha je využiteľná vo vzdelávacej oblasti matematika a práca s informáciami, téma podľa NŠFG 1.1 sporenie a investovanie, čiastková kompetencia 1: diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite, úroveň 1 očakávaní: opísať svoju predstavu o tom, ako človek môže sporiť.

Zdroj: Flow!Works 2007-2012 verzia V3.0.0.20120907,
obrázky: <https://www.google.sk>.

Multimediálna úloha s označením C15 predstavuje rôzne obrázky, ktoré majú žiaci ústne opísať a elektronickým perom priradiť usmievavé slniečko ku drahšiemu výrobku a mesiačik priradiť k lacnejšiemu výrobku. Upevňujeme pojmy – *lacný a drahý*. Táto úloha má všestranné využitie v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, vecné učenie, vlastiveda, človek a príroda, človek a hodnoty. Opierať sa môžeme o NŠFG verzia1.1, téma človek vo sfére peňazí, čiastková kompetencia 3: Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne, úroveň očakávania 1: uviesť príklady hospodárneho zaobchádzania s vecami, hospodárneho správania sa vo svojom okolí (domácnosť, škola, obec).

Zdroj: Flow!Works 2007-2012 verzia V3.0.0.20120907,
obrázky: <https://www.google.sk>.

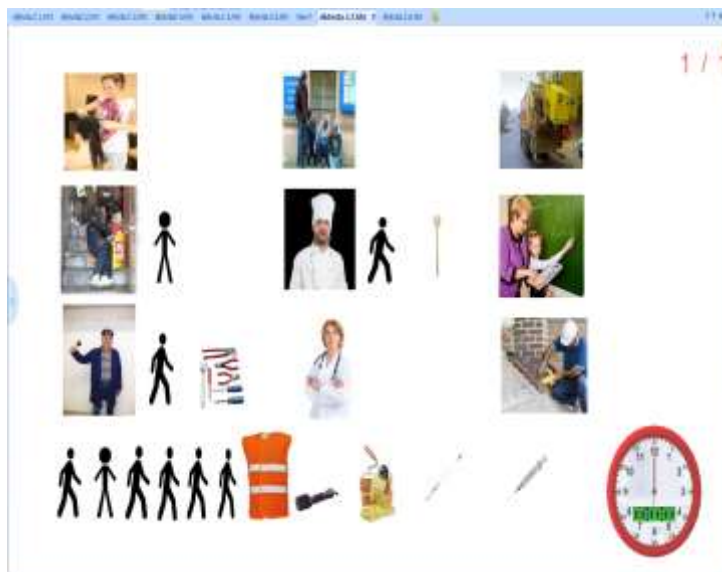
Multimediálna úloha s označením C16 je plná obrázkov rôznych jedál. Žiaci porovnávajú rôzne jedlá, vedieme diskusiu o raňajkách, obedoch a večerách. Jednotlivec elektronickým perom si vyberá raňajky a uloží ich na stôl a podobne. Žiaci sa oboznamujú s pojmi: lyžica, vidlička, príborový nôž, jesť, piť, spánok, dýchať – *základné ľudské potreby*.

Úloha je využiteľná v predmete človek a spoločnosť, téma podľa NŠFG 1.1 človek vo sfére peňazí, čiastková kompetencia 3: Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne, úroveň očakávania 1: uviesť príklady hospodárneho zaobchádzania s vecami, hospodárneho správania sa vo svojom okolí (domácnosť, škola, obec).

Zdroj: Flow!Works 2007-2012 verzia V3.0.0.20120907,
obrázky: <https://www.google.sk>.

Multimediálna úloha s označením C17 oboznamuje žiaka so *základnými ľudskými hodnotami*. Po spoločnej diskusii jednotlivec priradzuje zlé obrázky do vozíka a obrázky predstavujúce šťastie, pokoj a lásku na poličku. Úloha je využiteľná vo vzdelávacích oblastiach jazyk a komunikácia, človek a spoločnosť, téma podľa NŠFG 1.1 človek vo sfére peňazí, čiastková kompetencia 1: vyhodnotiť trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia, úroveň 1 očakávaní: pomenovať základné ľudské potreby a základné ľudské hodnoty.

Zdroj: Flow!Works 2007-2012 verzia V3.0.0.20120907,
obrázky: <https://www.google.sk>.

Multimediálna úloha s označením obrázkov C17 vedie k porozumeniu *vzťah ľudská práca*. Panáčky bez pohybu sú priradované k nepracujúcim jednotlivcom, pohybujúce panáčky k pracujúcim jednotlivcom, nezabúdame na popis jednotlivých obrázkov rôznych povolání a nástroje súvisiace s obrázkami. Úloha je využiteľná vo vzdelávacej oblasti jazyk a komunikácia, téma podľa NŠFG 1.1 človek vo sfére peňazí, čiastková kompetencia 2: pochopiť vzťah ľudská práca – peniaze a etickú súvislosť medzi bohatstvom a chudobou, úroveň očakávania 1: rozlíšiť na príkladoch zo svojho okolia, čo znamená byť bohatý alebo chudobný.